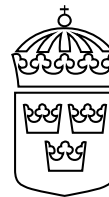

Regeringens skrivelse

2023/24:45

2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar Skr. 2023/24:45

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 30 november 2023

Ulf Kristersson

Gunnar Strömmer
(Justitiedepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för tillämpningen av lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar från och med den 1 juli 2022 till och med den 30 juni 2023. I skrivelsen redogörs även för utvecklingen av den internationella terrorismen och andra allvarliga hot mot Sveriges säkerhet samt för Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism.

Regeringen har under den aktuella perioden fattat fem beslut med stöd av lagen. Ett av besluten innebar avslag på ett överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om utvisning. Detta beslut rörde en person som inte tidigare hade varit föremål för åtgärder enligt lagen eller den tidigare lagen om särskild utlänningskontroll. Ett av besluten innebar avslag på ett överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om förbud att lämna ett vistelseområde. De övriga tre besluten innebar avslag på en begäran av den enskilde om omprövning av utvisningsbeslut.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar.....	3
3	Den parlamentariska kontrollen	5
4	Tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar	5
5	Utvecklingen av den internationella terrorismen och andra allvarliga hot mot Sveriges säkerhet	7
6	Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism.....	11
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 november 2023	13

1 Inledning

För att i efterhand kunna granska om tillämpningen av tvångsmedelsanvändningen har stått i överensstämmelse med lagstiftningen lämnar regeringen årligen en redogörelse till riksdagen. Den senaste redogörelsen avsåg den då gällande lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll och lämnades i regeringens skrivelse 2022/23:38.

Den 1 juli 2022 ersattes 1991 års lag av lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar. Regeringen lämnar nu en motsvarande redogörelse avseende den nya lagen för tiden från och med den 1 juli 2022 till och med den 30 juni 2023. Säkerhetspolisen har lämnat underlag för redogörelsen till regeringen (Ju2023/01317).

2 Lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Särskilda bestämmelser som syftar till att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Reglerna avsåg att göra det möjligt att hindra presumtiva terrorister från att komma in eller stanna kvar i Sverige och att skapa utrymme för kontroll i de fall då dessa personer av asylrättsliga skäl inte kan utvisas ur Sverige.

Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen. Under den tidsperiod som skrivelsen omfattar återfanns de i den nya lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Vid lagens tillkomst konstaterades det att det fanns ett stort behov av att förenkla och förtydliga bestämmelserna i den tidigare lagen om särskild utlänningskontroll, som gällt sedan 1991, och samtidigt utvidga tillämpningsområdet och det straffbara området samt skärpa straffen (se prop. 2021/22:131 s. 61 f., 71 f. och 214 f.). Även den nya lagen har som syfte att förhindra att terroristdåd utförs eller planeras i Sverige och ger också möjlighet till utvisning i andra fall av allvarliga hot mot Sveriges säkerhet.

Enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar får en utlänning utvisas ur Sverige om utlänningen med hänsyn till vad som är känt om hans eller hennes tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan antas komma att begå eller på annat sätt medverka till ett brott enligt terroristbrottslagen (2022:666), eller kan utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet. Det krävs inte att personen i fråga tillhör en viss organisation för att lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar ska kunna tillämpas. Lagen kan tillämpas även vid befarad brottslig gärning i en främmande stat. Frågan om utvisning tas upp på ansökan av Säkerhetspolisen.

Beslut om utvisning prövas av Migrationsverket och kan överklagas till regeringen. Innan regeringen prövar ett överklagande ska Migrationsöverdomstolen yttra sig. I domstolens yttrande ska det särskilt anges om det finns ett sådant hinder mot verkställigheten som anges i 12 kap. 1–3a §§ utlänningslagen (2005:716), t.ex. risk för dödsstraff eller

tortyr i det land som personen ska utvisas till. Om Migrationsöverdomstolen anser att det finns ett hinder mot att verkställa en utvisning, får regeringen inte avvika från den bedömningen. Ett beslut om utvisning ska innehålla ett förbud för utlänningen att återvända till Sverige. Återreseförbudet ska gälla utan tidsbegränsning eller under viss tid.

En utlänning får tas i förvar, om det är sannolikt att ett beslut om utvisning enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar kommer att meddelas, eller om förvar behövs för att förbereda eller genomföra verkställighet av ett redan fattat utvisningsbeslut. Utlänningen får dock tas i förvar endast om det finns anledning att anta att han eller hon annars avviker, håller sig undan eller på annat sätt hindrar verkställigheten eller utövar brottslig verksamhet i Sverige, eller om utlänningens identitet är oklar. En utlänning får under samma förutsättningar ställas under uppsikt i stället för att tas i förvar. Ett beslut om uppsikt kan innebära att utlänningen är förbjuden att lämna ett visst område (vistelseområdet), skyldig att på vissa tider anmäla sig hos Polismyndigheten (anmälningsskyldighet) eller skyldig att lämna ifrån sig sitt pass eller annan identitetshandling.

Om det har beslutats att en utlänning ska utvisas enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar men det finns ett hinder mot att verkställa utvisningen, ska den beslutande myndigheten förordna att beslutet tills vidare inte får verkställas (inhibition). Om det finns särskilda skäl får myndigheten i stället bevilja utlänningen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i högst ett år. Om ett beslut om utvisning enligt lagen tills vidare inte kan verkställas på grund av ett beslut om inhibition eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, får vissa tvångsmedel användas. Migrationsverket får efter ansökan av Säkerhetspolisen besluta att ålägga en utlänning anmälningsskyldighet eller en sådan skyldighet tillsammans med ett förbud att lämna vistelseområdet. Vidare får Migrationsverket efter ansökan under vissa förutsättningar godkänna att Säkerhetspolisen beslutar om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, fotografering eller att ta fingeravtryck. Migrationsverket får vidare godkänna att Säkerhetspolisen ansöker hos Stockholms tingsrätt om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller postkontroll. Även regeringen får, i samband med ett beslut om inhibition eller tidsbegränsat uppehållstillstånd, ålägga en utlänning anmälningsskyldighet eller en sådan skyldighet tillsammans med ett förbud att lämna vistelseområdet, eller godkänna att Säkerhetspolisen beslutar om tvångsmedel eller ansöker om hemliga tvångsmedel. Ett beslut om tvångsmedel gäller i längst tre år från dagen för utvisningsbeslutet. Säkerhetspolisen kan efter utgången av treårsfristen ansöka hos Stockholms tingsrätt om fortsatt användning av tvångsmedel.

Lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar innehåller även straffbestämmelser, bl.a. för den som uppehåller sig i Sverige i strid med ett återreseförbud eller som bryter mot en anmälningsskyldighet eller ett förbud att lämna vistelseområdet som meddelats enligt lagen.

De särskilda reglerna om utvisning och särskilda tvångsmedel, som i dag finns i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar, fick vid sin tillkomst 1973 en begränsad giltighetstid, vilket innebar en möjlighet att kontrollera regeringens och myndigheternas handlande. När terroristbestämmelserna permanentades 1975 beslutades det att regeringen varje år skulle lämna en skrivelse till riksdagen med redovisning av bestämmelsernas tillämpning (prop. 1975/76:18 s. 160–161).

I samband med att 1991 års lag om särskild utlänningskontroll infördes, ansåg riksdagen att den parlamentariska kontrollen av hur regeringen tillämpar bestämmelserna och reglerna om tvångsåtgärder fortsatt skulle ske genom att regeringen årligen lämnade en skrivelse till riksdagen (prop. 1990/91:118 s. 72–73). Samma bedömning gjordes när den nuvarande lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar infördes. Det uttalades då att den årliga redovisningen till riksdagen fyller en viktig funktion för lagstiftningens legitimitet och att det därför är betydelsefullt att den parlamentariska kontrollen finns kvar och utövas på samma sätt som hittills så att redovisningen finns allmänt tillgänglig (prop. 2021/22:131 s. 186–187).

4 Tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Tillämpningen av lagen under perioden 1 juli 2022–30 juni 2023

Regeringen har fattat fem beslut med stöd av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar från och med den 1 juli 2022 till och med den 30 juni 2023. Ett av besluten innebar avslag på överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om utvisning. Detta beslut rörde en person som inte tidigare hade varit föremål för åtgärder enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar eller den tidigare lagen om särskild utlänningskontroll. Ett av besluten innebar avslag på överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om förbud att lämna ett vistelseområde. De övriga tre besluten innebar avslag på begäran om omprövning av utvisningsbeslut efter begäran från den enskilde.

Tillämpningen av den tidigare lagen 1991–2022

Nedan redovisas antalet fall då den tidigare lagen om särskild utlänningskontroll har tillämpats. I redovisningen ingår nya utvisningsärenden enligt lagen, ärenden där omprövning har begärts av tidigare meddelade utvisningsbeslut och omprövning av andra beslut som regeringen fattat med stöd av lagen, t.ex. beslut i fråga om begränsning av anmälningsplikt. Flertalet av de redovisade fallen gäller ärenden där omprövning har begärts av tidigare meddelade utvisningsbeslut.

I redovisningen anges de tidsperioder som regeringen har redogjort för i tidigare skrivelser till riksdagen. Varje skrivelse avser en tidsperiod från och med den 1 juli ett visst år till och med den 30 juni året därpå.

Tidsperiod	Antal gånger lagen tillämpades
1991/1992	3
1992/1993	3
1993/1994	0
1994/1995	5
1995/1996	4
1996/1997	0
1997/1998	1
1998/1999	0
1999/2000	3
2000/2001	4
2001/2002	0
2002/2003	5
2003/2004	2
2004/2005	2
2005/2006	2
2006/2007	1
2007/2008	0
2008/2009	1
2009/2010	0
2010/2011	0
2011/2012	1
2012/2013	1
2013/2014	2
2014/2015	1
2015/2016	7
2016/2017	4
2017/2018	2
2018/2019	11
2019/2020	12
2020/2021	8
2021/2022	7

5 Utvecklingen av den internationella terrorismen och andra allvarliga hot mot Sveriges säkerhet

Skr. 2023/24:45

Av Säkerhetspolisens underlag och bedömningar framgår i huvudsak följande.

Olika former av våldsbejakande extremism i Sverige

Våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamism utgör de främsta terrorattentatshoten mot Sverige. De senaste decennierna har terrorattentatshotet mot Sverige främst emanerat från våldsbejakande islamism. De senaste åren har samtidigt terrorattentatshotet från våldsbejakande högerextremism successivt ökat i västvärlden, inklusive i Sverige.

Det finns även andra religiösa eller sekulära terroristorganisationer som har anhängare i Sverige, som exempelvis PKK (Partiya Karkeren Kurdistan). PKK bedriver verksamhet i Sverige för att generera stöd för organisationen. Våldsbejakande vänsterextremister är också verksamma i Sverige men utgör för närvarande inget identifierat terrorattentatshot. Samtliga våldsbejakande extremistmiljöer har internationella kontakter.

Under de senaste åren har det inkommit uppgifter om våldsbejakande shiaislamistiska grupper som har koppling till Libanon, Syrien, Irak och Iran, och som utgör ett terrorhot framför allt i olika delar av Mellanöstern. Sådana grupper uppfattar USA och Israel samt sunnitiska regimer och aktörer som sina primära fiender och dessa konfliktmönster kan komma att återspeglas i Sverige.

Det är dock i första hand anhängare till våldsbejakande sunnitisk islamism som har varit aktuella för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Nedan följer därför i huvudsak en beskrivning av våldsbejakande sunnitisk islamism i ett internationellt perspektiv. Det är emellertid viktigt att framhålla att andra typer av våldsbejakande extremism, på grund av internationella kopplingar, också kan komma att bli aktuella i sammanhanget. Vidare har ett fåtal fall som berör individer som bedrivit verksamhet som utgör andra allvarliga hot mot Sveriges säkerhet varit aktuella för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar under den aktuella tidsperioden.

Våldsbejakande islamistisk extremism – bakgrund och ideologi

Den globala våldsbejakande islamiströrelsen är dynamisk och under ständig förändring där gamla grupper försvinner och nya uppstår. Under 00-talet var al-Qaida den dominerande internationella terroristorganisationen. I spillrorna av de väpnade konflikterna i Syrien och Irak kom dock en ny aktör att inta den globala scenen. Daesh (även benämnd Islamiska staten/IS), med ursprung i al-Qaida i Irak, lyckades mobilisera tiotusentals människor från stora delar av världen och genom propaganda förmå personer även i västvärlden att begå terroristattentat utanför konfliktområdet.

Daesh är en rörelse och organisation som, liksom flera grupper inom politisk islam, har som mål att islamisera samhället. Daesh är i likhet med al-Qaida våldsbejakande och anser det legitimt att förändra samhället genom våld. Såväl al-Qaida som Daesh anammar en salafistisk tolkningstradition vilket innebär att anhängarna följer vad de anser vara den autentiska och ursprungliga formen av islam. Daesh förespråkar en form av islam som är radikal, även i jämförelse med andra våldsbejakande islamistiska grupper, inklusive al-Qaida, och betraktar alla som inte delar deras tolkning som otrogna.

Stödverksamhet, internationella kontakter och resande

Radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism kan ske på flera olika sätt, men radikalisering via internet och sociala medier har successivt blivit alltmer framträdande. Detta är särskilt märkbart sett till att majoriteten av genomförda respektive avvärdade attentat i västvärlden från våldsbejakande extremism under flera års tid har varit inspirationsdrivna genom deltagande på digitala plattformar, snarare än styrda eller vägleda av terroristorganisationer i utlandet. De digitala medierna är internationella och möjliggör för geografiskt utspridda individer att bli del av en gemenskap och skapa ideologiska slutna ekokammare där radikaliseringen kan accelerera. Dessa forum underlättar även för minderåriga att medverka och radikaliseras. I Sverige och i flera andra europeiska länder har det noterats ett ökat antal minderåriga individer som radikaliseras till våldsbejakande extremism under de senaste åren.

All radikalisering och rekrytering sker dock inte online. Radikalisering och rekrytering till våldsbejakande islamism bedrivs också genom riktade personliga möten. Viss radikalisering och rekrytering kan beskrivas som horisontell, i form av att vänner tillsammans utforskar och låter sig inspireras av våldsbejakande islamism. Aktörer som verkar utifrån en våldsbejakande islamistisk ideologi bedriver även uppsökande verksamhet, där exempelvis asylsökande kontaktats i syfte att gradvis introducera dem för våldsbejakande islamism.

Våldsbejakande islamisters internationella kontakter och resande har länge varit en del av stödet till terrorism och är så även i dag. Det finns exempel på radikaliserade individer som har varit anhängare till terroristorganisationer och som därefter flytt sina hemländer, bosatt sig i Sverige och härifrån bedrivit stödverksamhet till terrorism i utlandet, men även radikaliserat och rekryterat personer i Sverige. I flera fall har sådana personer troligen bidragit till att ungdomar rest till olika konfliktzoner i utlandet där de utbildats för eller deltagit i våldshandlingar och därefter i många fall återvänt till Sverige med utökad förmåga till våldshandlingar. I ett fåtal fall har sådana återvändare också haft attentatsavsikt mot mål i Sverige.

Mellan 2003 och 2011 reste sammantaget åtminstone ett 40-tal våldsbejakande islamister från Sverige till olika konfliktzoner för utbildning och deltagande i våldshandlingar. Det handlade om ett 30-tal personer till Somalia, ett 10-tal till Afghanistan eller Pakistan och ett fåtal till Irak och Jemen. Dessförinnan, framför allt under 1990-talet, finns information om att ett mindre antal personer reste till Afghanistan och Balkan i motsvarande syften. Sedan 2012 har cirka 300 personer rest till

Syrien och Irak för att ansluta sig till islamistiska terrororganisationer, främst till Daesh men även ett mindre antal till grupper med koppling till al-Qaida. Våldsbejakande islamisters resande till konfliktzoner befinner sig i dag på en låg nivå. En bidragande orsak är kollapsen av Daeshs så kallade kalifat, vilket har minskat attraktionskraften att ansluta sig till Daesh i Syrien och Irak. Daeshs operativa tyngdpunkt håller för närvarande på att skifta till Afrika, vilket kan locka våldsbejakande islamister i Sverige att ansluta sig till Daesh-anknutna terroristorganisationer i regionen.

Attentatshotet från våldsbejakande islamistisk extremism

Al-Qaida och Daesh har under många år uppmanat sina sympatisörer i västvärlden att utföra terrorattentat med alla tillgängliga medel. Dessa uppmaningar har också hörsammats och bidrar till att förklara merparten av de attentat som utförts i västvärlden de senaste tio åren. I en västlig kontext har antalet islamistiskt motiverade terrorattentat minskat under de senaste åren. Trots en nedåtgående trend fortsätter våldsbejakande islamism att utgöra ett av de främsta terrorattentatshoten, och al-Qaida och Daesh utgör alltså viktiga inspirationskällor. Den specifika legitimering som anges när det gäller attentat mot västländer är vedergällning för att västländer angriper muslimska länder och kränker islam. Händelser, som exempelvis den återpublicering av Muhammedkarikatyrerna som den franska satirtidningen Charlie Hebdo gjorde i september 2020, kan bidra till att påverka attentatshotet under en tidsperiod, men grunden för attentatshotet återfinns i den våldsbejakande islamistiska ideologin som fortsatt motiverar våldsbejakande islamister att utveckla attentatsavsikt.

I kölvattnet av de manifestationer som ägt rum i Sverige under året där religiösa skrifter förstörts har Sverige gått från att vara ett legitimt till ett prioriterat mål för islamistiskt motiverade terrorattentat i den mening att Sverige i större utsträckning specifikt pekats ut av våldsbejakande islamistiska aktörer i propaganda. I april 2023 greps fem individer i Sverige misstänkta för stämpling till terroristbrott, föranlett av den koranbränning som genomfördes utanför Turkiets ambassad i januari. Vidare genomfördes ett terrorattentat mot svenska medborgare i Bryssel den 16 oktober 2023 som en hämnd mot Sverige och där gärningsmannen hade inspirerats av propaganda från Daesh. Uppfattade kränkningar mot islam och koranen utgjorde sannolikt en del i motivbilden kring varför terrorattentat riktades mot specifikt svenska målval i utlandet. I en svensk kontext är manifestationer eller andra händelser som kan uppfattas kränka muslimer eller islam emellertid inte en ny företeelse. Sverige har under de senaste åren vid ett fåtal tillfällen pekats ut i internationell våldsbejakande islamistisk propaganda som ett land där kränkningar av muslimer, islam och profeten Muhammed genomförs och tillåts. Att konsekvenserna från manifestationerna under året är av en annan dignitet kan bland annat härledas till den ökade exponeringen av händelserna i internationella medier. Även statliga aktörer har underblåst och utnyttjat det intresse som råder i frågan för att främja sina egna syften. Det försämrade läget avseende attentatshotet mot Sverige och bedömningen att hotet kommer att bestå under en längre tid föranledde att Säkerhetspolischefen den

17 augusti 2023 beslutade att höja terrorhotnivån från ett förhöjt hot (3) till ett högt hot (4) på en femgradig skala.

De flesta attentat i västvärlden har de senaste åren utförts av ensamagerande individer som inspireras och utvecklar attentatsavsikt och därefter planerar och genomför ett terrorattentat. Ensamagerande gärningspersoner befinner sig ofta utanför eller i utkanten av kända våldsbejakande extremistmiljöer. Deras motivbild är ofta konstruerad utifrån våldsbejakande extremistisk propaganda och utifrån tidigare utförda terrorattentat. Det är även vanligt att individuella omständigheter som personliga motgångar, psykisk ohälsa och upplevd frustration till följd av omvärldshändelser har som pådrivande effekt att en person utvecklar attentatsavsikt.

Det finns sannolikt alljämt en ambition hos både al-Qaida och Daesh att genomföra storskaliga och spektakulära attentat. Till storskaliga attentat bör inte endast större spränganordningar räknas, utan även i tid utdragna och koordinerade attacker med skjutvapen mot flera mål i storstäder där flera gärningsmän är inblandade.

De senaste åren har några genomförda eller avvärdade attentat involverat våldsbejakande islamister i Sverige. Vidare har det i enstaka fall hänt att personer från Sverige deltagit i attentatsplanering eller genomförda attentat i utlandet.

Ett stort antal människor har sedan 2015 anlänt till Sverige från länder med en hög närvaro av våldsbejakande islamistiska grupper. Den absoluta majoriteten av de personer som har anlänt sympatiserar inte med våldsbejakande islamism men personer med sådana sympatier har dock följt med migrationsströmmen till Sverige och bidragit till tillväxten i miljön. I enstaka fall har sådana personer planerat eller genomfört attentat mot mål i Sverige. Det finns också exempel på nyanlända personer i Sverige som genomgått radikaliserings efter att ha bosatt sig här.

Andra allvarliga hot mot Sveriges säkerhet

Främmande makt bedriver kontinuerligt och långsiktigt olovlig underrättelseverksamhet, teknikanskaffning och försöker påverka personer i Sverige som regimerna uppfattar som hot. Ryssland, Kina och Iran utgör de största säkerhetshoten på både kort och lång sikt. Rysslands fullskaliga invasion och anfallskrig mot Ukraina, och andra auktoritära staters alltmer offensiva agerande, har allvarligt försämrat säkerhetsläget i omvärlden vilket även fortsätter att påverka Sverige, där yttre hot har betydelse för den inre säkerheten. Rysslands möjligheter att bedriva underrättelseinhämtning eller säkerhetshotande verksamhet via officiella plattformar har försvärats, och den dolda verksamhet som Ryssland bedriver i Sverige via ombud i form av bland annat företag kan därmed ha fått en ökad relevans. För auktoritära stater som Ryssland, Kina och Iran är regimens fortlevnad högst prioriterad och när regimen på olika sätt ifrågasätts eller pressas kan även intresset för och hotet mot oppositionella utomlands öka. Individer i Sverige som bedrivit verksamhet som utgör ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet har varit aktuella för lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Verksamheten innefattar bland annat inhämta och överlämna information samt målsöka och förmedla kontakt med personer av intresse.

6 Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism

Skr. 2023/24:45

Terrorism är ett globalt hot som kräver internationellt samarbete baserat på multilaterala ramverk och lösningar. En bred strategi är nödvändig, och traditionella insatser från polis och övriga delar av rättsväsendet måste kombineras med långsiktiga förebyggande åtgärder.

Säkerhetspolisens arbete har bidragit till att förhindra terroristbrottslighet i Sverige och utomlands. I arbetet med att förhindra terroristbrottslighet deltar Säkerhetspolisens i ett omfattande internationellt samarbete.

Sverige deltar aktivt i samarbetet inom EU för att möta hotet från terrorism. För regeringen är det viktigt att stärka det europeiska samarbetet för att förhindra terrorism, våldsbejakande extremism och gränsöverskridande brottslighet. En central del i det gemensamma arbetet inom EU är att utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Säkerhet var en av fyra övergripande prioriteringar för det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd under första halvåret 2023. Under ordförandeskapet gjordes det bland annat en översyn av EU:s arbete mot våldsbejakande högerextremism.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/784 av den 29 april 2021 om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online (den så kallade TCO-förordningen) tillämpas från och med den 7 juni 2022. Förordningen innebär bl.a. att Polismyndigheten, i egenskap av behörig myndighet, ska kunna utfärda en order till en värdtjänstleverantör att ta bort eller göra visst terrorisminnehåll otillgängligt. Den 1 juli 2023 trädde lagen (2023:319) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online i kraft. Lagen kompletterar TCO-förordningen och ger Polismyndigheten möjlighet att besluta om vitesförelägganden och sanktionsavgifter mot värdtjänstleverantörer.

I mars 2014 antog EU:s utrikesministrar en regional strategi för Syrien, Irak och hotet från Daesh. När det gäller Syrien ersattes strategin i april 2017 av en separat strategi. Rådsslutsatser för den externa dimensionen av terrorism antogs i juni 2022. Slutsatserna lyfter bl.a. upp vikten av ett utökat samarbete med terrorismdrabbade länder och regioner som exempelvis Nordafrika, Mellanöstern och Sahel. Tematiska frågor som behandlas är bl.a. finansiering av terrorism och våldsbejakande extremism, framväxten av högerextremism samt terroristgruppers missbruk av nya teknologier.

Sverige är en av 86 medlemmar i den globala koalitionen för att bekämpa Daesh och deltar i den militära utbildningsinsats som koalitionen bedriver i Irak. Det nuvarande svenska bidraget består av tre stabs-officerare. Sverige deltar i två av koalitionen fem arbetsgrupper: den militära gruppen och den grupp som fokuserar på stabiliseringsinsatser. Sverige ingår även i koalitionen kärngrupp som består av omkring 30 länder.

I augusti 2017 beslutade regeringen, i en strategi för hållbar fred 2017–2022, att förebyggandet av våldsbejakande extremism ska ingå i Sidans

ansats för freds- och statsbyggnad. Denna strategi har förlängts över 2023. Arbetet på global, nationell och lokal nivå med att uppfylla FN:s agenda 2030 (Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, A/RES/70/1) och med de 17 globala målen för hållbar utveckling är också avgörande för att förebygga våldsbejakande extremism.

FN:s generalförsamling antog 2006 en övergripande FN-strategi mot terrorism (A/RES/60/288). Antagandet av strategin är en viktig manifestation av att FN står bakom en global respons mot terrorism och lägger grunden för en mer samlad FN-ansats på området. Strategin är ett centralt dokument i det globala arbetet mot terrorism. En översyn av och rapportering om genomförandet av strategin äger rum vartannat år. FN:s generalförsamling antog den 22 juni 2023 sin åttonde uppdatering (A/RES/77/298) av den globala strategin mot terrorism.

FN-kontoret United Nations Office of Counter-Terrorism (Unoct) leds av en biträdande generalsekreterare och samordnar FN:s insatser mot terrorism. Sverige bidrog för kalenderåret 2022 med 610 000 kronor i stöd till Unoct. Det pågår vidare sedan länge ett arbete inom FN med att ta fram en övergripande FN-konvention mot terrorism där Sverige genom EU arbetar för att nå en överenskommelse.

Sedan några år tillbaka pågår det ett arbete inom Europarådet som syftar till att ändra definitionen av terrorism i Europarådets terrorismkonvention. Anledningen till att arbetet initierades var att det ansågs att det nuvarande sättet att definiera terroristbrott i terrorismkonventionen är bristfälligt på så sätt att definitionen inte omfattar terroristattacker som begås med t.ex. lättare vapen eller fordon. Sverige har ställt sig bakom initiativet och deltar aktivt i de formella konventionsförhandlingar som inleddes i maj 2023.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 november 2023

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Ankarberg Johansson, Edholm, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Roswall, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, M Persson, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Bohlin, Pourmokhtari

Föredragande: statsrådet Strömmer

Regeringen beslutar skrivelse 2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar